

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АУДИТОРСЬКА ЕТИКА»

Ступінь освіти	Бакалавр
Освітня програма	«Облік і аудит»
Тривалість викладання	4 чверть
Заняття:	4 години на тиждень
Лекції	2 години на тиждень
Практичні	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=568#section-0>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «Аудиторська етика»

Інформація про викладачів:

	Терещенко Марина Костянтинівна, (лекції та практичні) доцент кафедри, доцент, кандидат економічних наук
	Персональна сторінка: http://oa.nmu.org.ua/ua/vikladachi/page6.php
	E-mail: Tereshchenko.M.K@nmu.one

1. Анотація до курсу

Аудиторська етика – це дисципліна, яка представляє студенту широке коло правил та норм професійної етичної поведінки бухгалтера та аудитора. Навіщо вони потрібні? Етичні правила допоможуть розв’язувати етичні конфлікти на робочому місці та планувати свою аудиторську та бухгалтерську діяльність згідно професійної добросовісності. Навіщо слід вести себе в аудиті згідно норм професійної етики? Про наслідки неетичної поведінки аудитора дізнаємось протягом дисципліни.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – набуття фундаментальних теоретичних знань з аудиторської етики та найпростіших практичних умінь поведіння у конфліктних ситуаціях професійного характеру згідно принципів аудиторської етики, а також рівня комунікації, автономності та відповідальності, необхідних для виконання навчальних та професійних завдань у суспільстві.

Завдання курсу:

- Ознайомитися з правилами професійної етики аудитора у різних умовах проведення аудиту та надання аудиторських послуг на основі принципів вирішення типових професійних етичних конфліктів.
- Вивчити сутність принципів етичної поведінки бухгалтера та аудитора.
- Навчитися використовувати етичні норми професійної поведінки під час проведення аудиту.
- Спілкуватися професійною мовою з професійних питань та доносити інформацію щодо аудиторської етики до одногрупників, викладача під час спеціальних завдань та контрольних заходів.
- Навчитися управлінню власною навчальною діяльністю та часом, набути рівня автономності, особливо під час самостійного навчання.
- Напрацювати спроможність нести відповідальність за рішення (відповіді, стиль виконання завдань, оформлення тощо), прийняті під час виконання навчальних завдань.
- Напрацювати звичку формувати власні професійні судження з урахуванням соціальних та етичних аспектів.

3. Результати навчання:

- Визначати поняття професійної етики працівників економічних спеціальностей. Використовувати етичні норми ведення бізнесу та порівнювати способи регулювання діяльності бухгалтерів та аудиторів.
- Застосовувати фундаментальні принципи етики професійного бухгалтера згідно Кодексу. Обирати принципи професійної етики бухгалтерів при розв'язанні етичних конфліктів бухгалтерської сфери.
- Розв'язувати професійні конфлікти в аудиті на основі обрання принципів та норм Кодексу професійної етики аудитора.
- Пояснювати категорії незалежності та професійного судження. Виділяти етапи формування професійного судження бухгалтера та аудитора.
- Називати та пояснювати положення професійної етики працівника Державної аудиторської служби України. Планувати заходи протидії одержанню винагороди та контролю за дотриманням професійної етики.
- Називати та пояснювати положення професійної етики працівника Державної податкової служби України. Планувати заходи протидії корупції в органах Державної податкової служби.

4. Структура курсу

Календарний план курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу. Політика курсу. Вимоги. Навчальні матеріали. Екзаменаційні білети. Академічна доброчесність. Професійна етика працівників економічних спеціальностей: виникнення та призначення в суспільстві	Лекція	Силабус. Екзаменаційні білети. Навчальна література. 1. ЗУ «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» б. с. 5-21	—

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
			8. 111-125	
	Кейс «Особливості етики різних професій»	Практика	Описання ситуацій викладачем на практиці	10
2	Етика для всіх професійних бухгалтерів	Лекція	2. Кодекс етики професійних бухгалтерів 6. с. 59-69 Тестовий поточний контроль	5
	Кейс «Професійна компетентність бухгалтерів»	Практика	Описання ситуацій викладачем на практиці	10
3	Професійна етика аудитора	Лекція	1. ЗУ «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» 2. Кодекс етики професійних бухгалтерів 6. 77-99 7. 73-81 Тестовий поточний контроль	5
	Кейс «Конфлікт інтересів»	Практика	Описання ситуацій викладачем на практиці	10
4	Етика для штатних професійних бухгалтерів	Лекція	2. Кодекс етики професійних бухгалтерів 3. Кодексу етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту	5

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
			6. 105-118 8. 444-448 Тестовий поточний контроль	
	Кейс «Потенційні конфлікти»	Практика	Описання ситуацій викладачем на практиці	10
5	Етика для працівників Державної аудиторської служби	Лекція	4. Загальні моральні принципи професійної діяльності працівників ДАС (кодекс етики) 6. 126-135 Тестовий поточний контроль	5
	Кейс «Протидія одержанню винагороди»	Практика	Описання ситуацій викладачем на практиці	10*
6	Етика для працівників державної податкової служби	Лекція	5. Правила етичної поведінки в органах ДПС 6. с. 143-154 Тестовий поточний контроль	5
	Кейс «Світова практика етики державних службовців»	Практика	Описання ситуацій викладачем на практиці	10
7	Етика для працівників державної податкової служби	Лекція	5. Правила етичної поведінки в органах ДПС 6. с. 154-163 Тестовий поточний контроль	5
	Кейс «Морально-етичні принципи професійної	Практика	Описання ситуацій	10

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	діяльності працівника»		викладачем на практиці	
8	Підведення підсумків роботи за чверть, оголошення оцінок	Лекція	Інтерактивний діалог	-
	Підведення підсумків роботи за чверть, оголошення оцінок	Практика	Інтерактивний діалог	-

* за бажанням замість розв'язання кейсу студент може виконати інше завдання – написати есе на тему «Етичний кодекс держслужбовця: чи притягуються посадовці до відповідальності за порушення етичних норм?». Критерії оцінювання дивиться нижче.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office 365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до за стосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інсталюваний на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

На практичних заняттях необхідні калькулятори.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувач вищої освіти може отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів. Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент має право виконувати підсумкову комплексну контрольну роботу за дисципліною, яка містить завдання, що охоплюють дисциплінарні результати навчання.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або	<p>Підсумковий контроль за дисципліною відбувається письмово шляхом надання відповідей на питання у формі тестів, відкритих питань. Кількість балів за кожне питання наведена у екзаменаційних білетах. Відповіді на питання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями.</p> <p>Максимальна кількість балів за підсумкову контрольну роботу: 100</p>
---	--

прагне поліпшити оцінку)	
Практичні заняття	Подані у п.4 завдання практичних занять максимально оцінюються у 70 балів (7 занять × 10 балів/заняття).
Лекційні заняття	Оцінювання лекційних занять відбувається письмово шляхом надання відповідей на питання у формі тестів, відкритих питань. Кількість балів за кожне питання наведена у екзаменаційних білетах. Відповіді на питання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. Максимально оцінюються у 30 балів (6 занять × 5 балів/заняття).

6.3. Критерії оцінювання *тестів та відкритих письмових та усних контрольних питань*:

1 правильна відповідь тесту оцінюється у 1 бал.

Відкрите питання – 1 правильна відповідь оцінюється в 5 балів, причому:
5 балів – відповідність еталону, наведення прикладів, доповнення еталону інформацією з додаткової літератури з посиланням на неї, правильна мова викладення матеріалу.

4 бали – відповідність еталону, правильна мова викладення матеріалу.

3 бали – відповідність еталону, помилки в граматиці та/або орфографії, мовленні.

2 бали – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні, орфографічні, мовленнєві помилки, які ускладнюють розуміння відповіді або викривляють зміст повідомлення.

1 бал – наявність відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні, орфографічні, мовленнєві помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення.

6.4. Критерії оцінювання *кейсів*:

У підсумку за розв'язання кейсу можна отримати максимально 10 балів, додавши такі складові:

Ідентифіковано проблему обліку, аудиту, контролю, оподаткування – 1 бал;

Описано проблему (пояснено її сутність, негативні наслідки) – 1 бал;

Використано всі релевантні вихідні дані з аргументацією відбору даних – 1 бал;

Коректно здійснено стандартні розрахунки, які впливають з даних кейсу – 1 бал;

Коректно здійснено нестандартні розрахунки, які не впливають з даних кейсу, але можуть бути зроблені на основі додаткових даних відкритого доступу, з поясненням необхідності провести саме такі розрахунки у даному кейсі – 2 бали;

Зроблено стандартний висновок та стандартне рішення проблеми кейсу – 1 бал;

Зроблено оригінальний висновок з аргументацією та надано оригінальні пропозиції розв'язання проблеми кейсу – 3 бали;

6.5 Критерії оцінювання *ділових ігор* доводяться викладачем до відома студентів перед початком кожної ділової гри у вигляді правил та умов отримання оцінки. При цьому до уваги береться результат команди, злагодженість дій учасників, правильність виконання інструкцій, розподіл обов'язків між учасниками команди. В залежності від специфіки ділової

гри зазначені умови можуть доповнюватися або змінюватися.

6.6. Критерії оцінювання *есе* (індивідуального письмового самостійного завдання невеликого обсягу – від 2 до 4 аркушів А4, виконаного у вільному стилі, що відображає власні погляди автора на проблему або питання):

10 балів: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, логічного взаємозв'язку між тезою та аргументами, правильна мова викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

9 балів: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, незначні помилки у мові викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

8 балів: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, незначні помилки логічного характеру між наведеною тезою та аргументами, незначні помилки у мові викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

7 балів: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, незначні помилки логічного характеру між наведеною тезою та аргументами, значні помилки у мові викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

6 балів: наявність орфографічних та/або граматичних помилок або недотримання встановленого обсягу.

5 балів: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку).

4 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), наявність орфографічних та/або граматичних помилок або недотримання встановленого обсягу.

3 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), відсутність переконливих аргументів на користь тези.

2 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), відсутність переконливих аргументів на користь тези, значна кількість орфографічних та/або граматичних помилок та/або недотримання встановленого обсягу.

1 бал: неструктурованість роботи, недотримання встановленого обсягу, велика кількість орфографічних та/або граматичних помилок, відсутність переконливих аргументів на користь тези.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»». http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office 365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінки кафедри обліку і аудиту у Facebook, Instagram.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у додатку Microsoft Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи в Teams.

7.3. Політика щодо перекладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси. Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Методи навчання

Під час *лекцій та практичних занять* будуть застосовані такі методи навчання:

Пояснення. Тлумачення понять, явищ, принципів, термінів тощо, переважно під час викладання нового матеріалу.

Інструктаж. Надання алгоритму дій для виконання поставленого завдання.

Діалог. За допомогою запитань викладач спонукатиме здобувачів вищої освіти до відтворення набутих знань, формування самостійних висновків і узагальнень на основі засвоєного матеріалу.

Навчальна дискусія, дебати. Це обговорення важливого питання, обмін думками між здобувачами вищої освіти та/або викладачем, спрямовані не лише на засвоєння нових знань, а й на створення емоційно насиченої атмосфери, яка б сприяла глибокому проникненню в істину.

Демонстрування. Показ викладачем навчальних матеріалів у динаміці (використання фахових програм, формул, ситуацій тощо).

Письмові та усні контрольні завдання. Самостійна концентрація та відтворення отриманих знань та навичок в умовах обмеженого часу та джерел інформації.

Кейси. Пошук проблемної ситуації реальної діяльності підприємства, через яку спостерігається негативний ефект, та обґрунтування оригінального її рішення, спираючись на відомі факти або необхідність отримання додаткової інформації.

Есе. Самостійний роздум на задану тему з підкріпленням аргументами висловлених тез та антитез.

Аналіз. Сутність його полягає у вивченні предметів чи явищ за окремими ознаками і відношеннями, у поділі на елементи, осмисленні зв'язків між ними.

Синтез. Полягає в уявному або практичному поєднанні виокремлених під час аналізу елементів або властивостей предмета в єдине ціле.

Порівняння. За його допомогою встановлюють спільні і відмінні ознаки предметів і явищ.

Узагальнення. Цей метод передбачає перехід від одиничного до загального, від менш загального до більш загального шляхом абстрагування від специфічного і виявлення притаманних явищам загальних ознак (властивостей, відношень тощо) при осмисленні понять, суджень, теорій.

Конкретизації. Допомагає перейти від безпосередніх вражень до розуміння сутності того, що вивчається: результати конкретизації постають у формі прикладів, схем, моделей тощо.

Для заохочення шерінгу ідеями та вільного мовлення в умовах навчання один в одного використовуються методи:

Виступ. Питання навколо певної теми обговорюється у групах і потім оприлюднюється з подальшою дискусією.

Обмін партнерами. Обговорення питання з партнером, а також партнерами з інших пар.

Переможець. Обговорення питань у групах, представлення результатів, обрання кращого результату.

9. Ресурси і література

Базова:

1. Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» із змінами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.

2. Кодекс етики професійних бухгалтерів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Code-of-Ethics_ukr.pdf

3. Наказ № 1217 від 29.09.2011 «Про затвердження Кодексу етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту» із змінами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-11#Text>

4. Загальні моральні принципи професійної діяльності працівників державної контрольно-ревізійної служби (Кодекс етики) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/57380>;

5. Наказ ДПС України від 02.09.2019 №52 "Про затвердження Правил етичної поведінки в органах Державної податкової служби" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/73616.html>

6. Бралатан В.П. Професійна етика / Бралатан В.П., Гуцаленко Л.В., Здирко Н.Г. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252с. http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Prof_etika.pdf

Додаткова:

7. Аудит: навчальний посібник / А. О. Баранова, Т. А. Наумова., А.І. Кашперська. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 246 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1720/1/87.Аудит.pdf>

8. Сучасний аудит: підручник / наук. ред. Іван Ісакович Пилипенко; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. – 643 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/2141/1/BOOK-AUDIT-19-03-2015_%281%29.pdf

10. Передумови вивчення дисципліни

Перед вивченням дисципліни передбачається, що ви вже прослухали наступні дисципліни та здобули такі результати навчання:

Назва дисципліни	Здобуті результати навчання
Ф1 Вступ до спеціальності	ПР 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
	ПР 23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань.
	ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.